

ИНГ-ПРО ПРОПИСИ У ПРАКСИ

propisi.net

септембар 2026/ број 168 **9/2026**

Неважност завештања као последица ништавости и рушљивости у судској пракси – први део

- ▶ Противизвршење – нека спорна питања
- ▶ Анализа Закона о родитељима неговатељима и неговатељима
- ▶ Запошљавање и радни односи у јавним предузећима – новија пракса Врховног суда
- ▶ Осврт на измене и допуне Кривичног законика из 2026. године
- ▶ Испуњавање пореске обавезе преминулог лица од стране наследника
- ▶ Новчана накнада за неискоришћени годишњи одмор
- ▶ Права потрошача и обавезе трговца у вези са пружањем услуга од општег економског интереса
- ▶ Ризици од финансијских превара приликом инстант плаћања

Србија - Златибор, водопад Гостиље

Дивна вода стиже до нас право са извора у најкраћем могућем року. Кад је пијемо, осећамо се као да стојимо у најлепшој природи, док се у позадини чује тихи жубор, који смирује и опоравља. Дивна вода нас поново повезује са природом, али и са нама самима.

Све Дивна воде су висококвалитетне и извиру на местима нетакнуте природе. Изворног квалитета и свеже, доспевају у чашу Корисника после само неколико дана од пуњења на извору. Могу се конзумирати свакодневно и у неограниченим количинама.

Свака од њих је другачија и на неки посебан начин благотворно делује на људски организам.

Претплатите се на неки од наших повољних пакета за правна лица или домаћинства и уживајте у здравој и свежој води на послу или код куће!

www.divnavoda.rs

ЦЕНТАР ЗА ВРГУ О ДИВНИХ КОРИСНИЦИМА
 0800 111 111

Оснивач и издавач:

ИНГ-ПРО Издавачко-графичко д.о.о.
Београд, Веле Нигринове 16а

За оснивача и издавача:

Горан Грцић и Владимир Здјелар

Главни и одговорни уредник Редакције:

Јован Матијашевић

Главни и одговорни уредник часописа:

Ана Фулетин

Сарадници:

Божидар Вујичић
Вера Кусовац
Драгана Марчетић
Душан Рајаковић
Жељко Албанезе
Иван Милић
Маја Матић
Снежана Марјановић

Технички уредник:

Милена Станковић

Лектура:

Милица Радованчев

Графичка припрема:

Мирослав Арамбашић

Штампа:

Digital art, Београд

Редакција:

Веле Нигринове 16а, 11000 Београд
тел: +381 11 2836-890
факс: +381 11 2836-474
имејл: redakcija@legeartis.rs

Часопис излази једанпут месечно (10 бројева
и 1 двоброј у оквиру годишње претплате).

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
34

LEGE Artis : прописи у пракси / главни и одговор-
ни уредник Ана Фулетин. - [Штампано изд.]
. - Год. 3, бр. 25 (окт. 2014). - Београд : ИНГ-ПРО,
2014- (Београд : Digital art). - 28 cm

Месечно. - Наслов лат., текст ћир.. - Преузима
нумерацију електронског издања. - Друго издање на
другом медијуму: Lege Artis (Online) = ISSN 2334-6140
ISSN 2406-1085 = Lege Artis (Штампано изд.)

Поштовани претплатници,

У оквиру теме броја, кроз анализу судске праксе, размотрена је неважност завештања као последица ништавости и рушљивости, што је од посебног значаја за правилну примену наследноправних правила и разграничење различитих основа и последица неважности завештања.

У рубрици „Грађанско право” размотрена су спорна питања у примени института противизвршења која и даље доводе до различитих тумачења и неуједначене судске праксе, уз анализу судских одлука, ставова правне науке и практичних искустава из извршног поступка.

Потпуно новим Законом о родитељима неговатељима и неговатељима, који почиње да се примењује 1. октобра 2026. године, у наш правни систем уводи се и уређује статус неговатеља, па су у овом броју детаљно анализирани услови за признавање и прес-танак тог статуса, право на месечну новчану накнаду и друга значајна питања у вези са остваривањем права по наведеном основу.

У рубрици „Привредно право” анализирани су ризици од финансијских превара приликом инстант плаћања, која су све заступљенија и у Европској унији и у Србији, с посебним освртом, уз све предности које брзина тих трансакција носи, на начине да се обезбеди и одговарајући ниво заштите грађана од повећаног ризика од превара. У истој рубрици указано је на нека од нових решења из Закона о заштити потрошача, који је усвојен у априлу ове године.

У рубрици „Кривично право” дат је осврт на најновије измене и допуне Кривичног законика, извршене Законом о изменама и допунама Кривичног законика („Службени гласник РС” бр. 63/2026), уз указивање на најзначајнија нова законска решења и њихов значај за примену у пракси.

Рубрика „Поводом” посвећена је значају рационалног коришћења ресурса за исхрану становништва зарад одрживог развоја планете, уз осврт на међународне и домаће прописе којима је тај процес уређен, али и случајеве из праксе који се на наведену тематику односе, док је у рубрици „Кад језик пресуди” размотрено на који начин методе и средства форензичке лингвистике могу да се користе у настави.

Поред наведених, ту су и остали врло актуелни текстови у поменутом, али и другим рубрикама, као и наше сталне рубрике „Портал читалаца”, „Календар важења правних аката” и „Регистар прописа донетих између два броја”.

Редакција

Будимо на вези

Часопис *Lege Artis* – ПРОПИСИ У ПРАКСИ отворен је за сва ваша питања, мишљења, конструктивне предлоге, похвале и критике. Можете их упутити ауторима текстова или на имејл Редакције часописа redakcija@legeartis.rs

Пратите нас:

- www.legeartis.rs
- www.propisi.net
- www.ingpro.rs
- www.facebook.com/IngProLegeArtis

Правна сигурност почиње поузданим извором.

Све што је потребно за бржи и сигурнији свакодневни рад правника - на једном месту.

ОКО 400.000 ДОКУМЕНАТА

Прописи, судска пракса, правна мишљења, модели, обрасци и стручни коментари.

БРЗА ПРЕТРАГА

Прецизни резултати, синоними и директне везе са свим повезаним документима.

УВЕК АЖУРНО

Редакција свакодневно прати и ажурира прописе из 37 службених гласила.

Зашто корисници бирају Прописи.нет?

● НЕОГРАНИЧЕН ПРИСТУП

Неограничен број докумената током трајања претплате.

● ВАША РАДНА БАЗА

Фасцикле, белешке и запажања видљиви само вама.

● МЕЈЛ-СЕРВИС ПО ВАШОЈ МЕРИ

Бирате области, а новости стижу истог дана када су објављене.

● ЈЕДАН КЛИК ДО РЕШЕЊА

Копирање у Ворд или ПДФ и приступ повезаним документима.

● ЋИРИЛИЦА И ЛАТИНИЦА

Документи и интерфејс доступни на оба писма.

● ДОСТУПНО 24/365

Са рачунара, телефона или таблета - без инсталације и посебне обуке.

Садржај који прати сваки сегмент правне праксе

270.000+

прописа

86.000+

примера из судске
праксе

18.000+

правних мишљења

2.000+

уговора и образаца

3.500+

стручних коментара

Више од базе докумената

ПОВЕЗАНИ ДОКУМЕНТИ

Из прописа се приступа судској пракси, мишљењима, моделима и коментарима - и обрнуто, назад ка релевантном пропису.

СТРУЧНИ ВЕБИНАРИ

Актуелни вебинари из области права, пореза и рачуноводства доступни су током претплате.

Е-ЧАСОПИСИ

Уз додатну опцију доступни су „Леге Артис - прописи у пракси” и „Пословни саветник”.

КАЛКУЛАТОРИ

Као додатна опција, калкулатори камата и судских такси омогућавају брзе и једноставне обрачунае.

ПРО-АИ ПРАВНИ САРАДНИК - ДОДАТНА ОПЦИЈА

Одговоре заснива на документима из базе Прописи.нет - прописима, судској пракси, службеним мишљењима, стручним коментарима и редакцијским изворима - уз линкове ка конкретним документима који су коришћени.

ПРОПИСИ • СУДСКА ПРАКСА • МИШЉЕЊА • МОДЕЛИ • КОМЕНТАРИ • ВЕБИНАРИ

УБРЗАЈТЕ РАД. ПРОНАЂИТЕ ПОУЗДАН ОДГОВОР.

Приступите највећој домаћој бази правних информација

www.propisi.net

Више од 10.000 претплатника у Србији и Црној Гори

У овом броју...

ГРАЂАНСКО ПРАВО

- 4 Неважност завештања као последица ништавости и рушљивости у судској пракси – први део
- 21 Противизвршење – нека спорна питања
- 25 Испуњавање пореске обавезе преминулог лица од стране наследника

УНАКРСНИ ПОГЛЕД

- 33 Анализа Закона о родитељима неговатељима и неговатељима

РАДНО ПРАВО

- 39 Новчана накнада за неискоришћени годишњи одмор
- 46 Запошљавање и радни односи у јавним предузећима – новија пракса Врховног суда

ПРИВРЕДНО ПРАВО

- 55 Ризици од финансијских превара приликом инстант плаћања
- 62 Права потрошача и обавезе трговца у вези са пружањем услуга од општег економског интереса

КРИВИЧНО И ПРЕКРШАЈНО ПРАВО

- 67 Осврт на измене и допуне Кривичног законика из 2026. године

РУБРИКЕ

- 74 Портал читалаца
- 85 Кад језик пресуди: Форензичка лингвистика у настави
- 92 Поводом Међународног дана свести о губитку и бацању хране
- 104 Преглед прописа донетих између два броја
- 110 Календар важења правних аката

Неважност завештања као последица ништавости и рушљивости у судској пракси – први део

Тестамент може да се прогласи неважећим, односно може да се утврди његова ништавост или рушљивост искључиво судском одлуком, па је због тога значај судске праксе за област наследног права кључна.

Драгана Марчетић,
судија Апелационог суда у Београду

Снежана Марјановић,
судија Апелационог суда у Београду

Иако је Закон о наслеђивању (даље: ЗОН), који је донет 1995. године, а ступио на снагу 1996. године, већ тридесет година у примени, у пракси парничних судова и даље се јављају недоумице при његовом тумачењу и примени, при чему се расправља о неважности завештања због ништавости и рушљивости. Разлог томе најпре је донекле другачија регулатива наведене области у односу на раније важећи Закон о наслеђивању, али и разлози за ништавост и рушљивост који су у одређеној мери различито систематизовани у односу на општи део грађанског права, садржан у члановима 103–117. Закона о облигационим односима (даље: ЗОО).

Наша правна доктрина дефинише поништење тестамена као „судско одузимање правних дејстава тестаменту приликом чијег сачињавања нису биле испуњене законске претпоставке за његову пуноважност.” У цитираном тексту терминологија се разликује од оне која се користи у пракси судова, где се термин „поништење” користи да означи неважност тестамена због релативне ништавости односно рушљивости, док се у пракси за апсолутну ништавост ко-

ристи термин „утврђење ништавости тестамена”. Таква разлика није само терминолошка јер утврђење ништавости има декларативно дејство, а поништај рушљивог тестамена има конститутивно, преображајно дејство. Осим тога, та разлика може да доведе до различитог тумачења разлога за апсолутну и релативну ништавост како од стране суда тако и од стране странака у поступку.

Правило је да је ништавошћу санкционирана незаконитост коју законодавац сматра правнополитички значајнијом, тако да тестамент може да се прогласи неважећим, односно може да се утврди његова ништавост или рушљивост искључиво судском одлуком. Због тога је значај праксе за област наследног права кључна, а поготово јер су судови кроз своје одлуке фактички, мада не и формално, ствараоци права и његови одговорни тумачи.

Законски оквир

У поглављу ЗОН-а под називом „Ништавост завештања” (чланови 155–159) прописано је да је завештање ништаво ако је његова садржина противна принудним прописима, јавном поретку или добрим обичајима, затим да је ништаво завештање лица које није навршило петнаест година живота и лица које је због неспособности за расуђивање потпуно лишено пословне способности, као и фалсификовано завештање. Ништава је и одредба завештања којом завешталац одре-

¹ Дејан Б. Ђурђевић „Институције наследног права”, уџбеник, Универзитет у Београду – Правни факултет, Београд 2024, стр. 199.

² Исто

Напомена Редакције: У другом делу текста, који ће бити објављен у следећем броју, биће настављен приказ судске праксе с посебним освртом на рушљивост завештања због недостатка форме, питања међународне надлежности домаћег суда и меродавног права у споровима са иностраним елементом, нарочито када су тестатори лица на привременом раду у земљама Западне Европе, као и на процесне ситуације у којима се ништавост и рушљивост завештања истовремено истичу као главни и евентуални тужбени захтев. Биће размотрена и питања пуноважности усменог завештања, као и случајеви у којима чињенице наведене као разлог ништавости по својој правној природи упућују на рушљивост завештања, али и обрнуто.

Противизвршење – нека спорна питања

У тексту су размотрена поједина спорна питања која се јављају у практичној примени института противизвршења.

Божидар Вујичић,

судија Врховног касационог суда у пензији

I Ускоро се навршава један век од како је у Србији (Југославији) материја грађанских извршења и грађанског извршног поступка регулисана законом.¹ До Другог светског рата и после 1978. године били су то посебни закони, а у периоду од рата до 1978. године исту материју регулисао је посебан део закона којим је био уређен парнични поступак, уз закон који је регулисао извршење међу корисницима друштвених средстава и неколико уредби. Тај солидан временски период законског уређења наведене материје омогућио је да се јасно профилишу поједини правни институти тог права, посебно ако су настали још у првом закону. Противизвршење је један од тих институти који је настао још са првим Законом из 1930. године и постоји до данас са извесним изменама. Без обзира на промене до којих је у међувремену дошло, остала је суштина предметног института, а то је да се њиме отклоне

последице незаконито спроведеног извршења на бази једне извршне исправе, при чему се та незаконитост односно мањкавост извршне исправе накнадно утврђује у посебном поступку.

Један век постојања института противизвршења, без обзира на измене закона, требало би да буде довољно времена да се установи солидна и стабилна пракса судова о њему. Одмах може да се констатује да судска пракса углавном и јесте таква да у одређеној мери гарантује предвидљивост поступања суда у истој или сличној чињеничноправној ситуацији. При томе треба рећи да се предметни институт не користи често. Међутим, како то обично бива, и даље има питања која се различито тумаче и у вези с којима се доносе различите одлуке судова, што ставља у неједнак положај учеснике у поступку и изазива правну несигурност. Управо о тим спорним питањима биће речи у овом тексту, уз покушај да се она разреши било на бази одлука суда и мишљења правне науке, било у неким случајевима и на бази личног става који је резултат дугогодишњег искуства у поступцима извршења.

Ако се има у виду начин извршења приликом враћања запосленог на рад, јасно је да ни овде противизвршење није могуће.

IV Могло би се закључити да противизвршење, као институт извршног права, треба да

задржи своје место у нашем правном систему, али да има места даљем прецизирању неких решења, посебно када се ради о ситуацијама у којима би оно морало да буде искључено.

Ендноте

- ¹ Први Закон о извршењу и обезбеђењу донет је у Краљевини Југославији 1930. године. Касније су у Југославији, односно Србији нови закони који су регулисали материју грађанских извршења и извршни поступак доношени 1978, па 2000. године, затим 2004. године, па 2011. године, као и последњи 2015. године. Сви они су више пута мењани и допуњавани. Има аутора, међу којима је и аутор овог текста, који прве клице домаћег извршног права налазе још у Душановом Законику. Како другачије разумети него као извршење одлуке суда одредбу Закона која регулише судијино писмо, у којој стоји „судије, када шаљу приставе и писма своја, ако се ко оглуши или одбије пристава, да пишу судије писма кефалијама и властели у чијој буду области они непокорници, да сврше за то власти што пишу судије, ако не сврше власти, да се казне као непокорници.“ О Душановом Законику као претечи извршног права можда неком другом приликом више.
- ² „Службени лист СФРЈ“ бр. 29/78... и „Службени лист СРЈ“ 31/93....
- ³ „Службени гласник РС“ број 106/15....
- ⁴ „Службени гласник РС“ број 125/04.
- ⁵ „Службени гласник РС“ број 31/2011.
- ⁶ Колико је решење из закона из 2004. и 2011. године око камате било лоше, најбоље се може видети из следећег

примера: „Пресудом Првог општинског суда у Београду П1 10462/03 од 28. 11. 2005. године, која је потврђена Пресудом Окружног суда у Београду Гж 4686/06 од 14. 2. 2007. године, обавезана је тужена Република Србија да тужиоцу исплати одређени новчани износ, па је у предмету извршења пред Четвртим општинским судом у Београду И 10318/07 спроведено извршење и повериоцу исплаћено 1.221.056,31 динар. Међутим, одлучујући о ревизији, Врховни Касациони Суд пресудом Рев 4/10 од 17. 2. 2010. године преиначио је одлуке нижестепених судова и одбио тужбени захтев. У складу са том пресудом Република Србија 2010. године Првом основном суду у Београду подноси предлог за противизвршење тражећи наплату, враћање исплаћеног износа од 1.221.056,31 динар, са законском затезном каматом од 29. 4. 2010. године, као дана исплате, до дана наплате, али и трошкове поступка. То јесте било у складу са тадашњим законом, али је проблем у томе што је суд по поднетом предлогу за противизвршење одлучио тек 21. 9. 2023. године, дакле после 13 година, при чему је предлог усвојио и доставио га јавном извршитељу, који по предлогу поступа, уз сада и његове трошкове. Иначе, поступак у овом предмету још није окончан јер се противизвршење спроводи пленидбом дела пензије, а поверилац је од суда тражио враћање у пређашње стане како би користио правно средство јер тврди да није примио ни пресуду Врховног Касационог суда ни предлог за противизвршење.

Електронски часопис **ЛЕГЕ АРТИС – ПРОПИСИ У ПРАКСИ**

Часопис „**Lege Artis – ПРОПИСИ У ПРАКСИ**“, електронско издање, са стручним ауторским текстовима, већ дужи низ година незаобилазни је саветник и дневни пратилац у свачијем пословању. Наменен је, пре свега, правним службама у јавном и приватном сектору, привредним субјектима, установама, адвокатским канцеларијама итд.

Од области у часопису издавамо: Јавне набавке и буџети, Грађанско право, Кривично и прекршајно право, Образовање, Планирање, изградња, становање, Привредно право, Радно право, Управно право, Здравствене установе, здравствена заштита и здравствено осигурање и друге области, као и сталне рубрике „Портал читалаца“, „Календар правних аката“ и „Регистар прописа“.

Тренутно се у издању налази преко 2.000 чланака, при чему у току године излази 12 бројева.

Чланци из свих досадашњим бројева доступни су у е-часопису, с тим што им се приступа у оквиру издања Прописи.нет, а повезани су са релевантним прописима.

Испуњавање пореске обавезе преминулог лица од стране наследника

Жељко Албанезе

Увод

Сагласно члану 22. став 1. Закона о пореском поступку и пореској администрацији („Сл. гласник РС” бр. 80/2002... и 109/2025 – даље: ЗПППА), пореску обавезу преминулог лица:

- испуњавају наследници,
- у оквиру вредности наслеђене имовине и
- у сразмери са уделом појединог наследника у моменту прихватања наследства.

Према одредби члана 222. Закона о наслеђивању („Сл. гласник РС” бр. 46/95, 101/2003 – Одлука УС РС и 6/2015), наследник одговара за оставиочеве дугове до висине вредности наслеђене имовине.

Према томе, у моменту смрти физичког лица – обвезника пореза то лице престаје да буде носилац права и обавеза, што значи и обвезник пореза. Стога се порез који му је утврђен, а није наплаћен, не може наплатити од тог лица. Сва права преминулог физичког лица – обвезника пореза која су пододна за наслеђивање прелазе на његове наследнике, а дугове тог лица до висине вредности наслеђене имовине, укључујући и неизмирену обавезу по основу пореза, испуњавају његови наследници у оквиру вредности наслеђене имовине (што подразумева да су конкретна лица правоснажним актом оглашена за наследнике).

Законом о наслеђивању прописано је да се наслеђује заоставштина, с тим што њу чине сва наслеђивању пододна права која су оставиоцу припадала у тренутку смрти. Део те заоставштине могу да буду и пореске обавезе које преминули није измирио за живота, на пример, порез на имовину који му је „разрезан” решењем надлежног пореског органа или

пореске обавезе које је имао као предузетник, али их није измирио, итд. Према одредбама истог закона, заоставштина прелази по сили закона на оставиочеве наследнике у тренутку његове смрти, када истовремено наследници стичу право на одрицање од наслеђа, али не одговарају за оставиочеве дугове. Само санаследници солидарно одговарају за оставиочеве дугове, сваки до висине вредности свог наследног дела, без обзира на то да ли је извршена деоба наследства, при чему се дугови, дакле и порески, међу санаследницима деле сразмерно њиховим наследним деловима, ако из завештања не следи што друго. Изузетно, потребно је обратити пажњу на то да се, сходно члану 216. Закона о наслеђивању, одрицање у корист одређеног наследника сматра изјавом о пријему наслеђа уз истовремено уступање наследног дела.

При истицању преласка пореских дугова на санаследнике потребно је имати у виду да је чланом 23. ЗПППА прописано да пореска обавеза престаје:

- 1) наплатом пореза;
- 2) застарелошћу пореза (изузев пореских обавеза које су после истека рока застарелости обезбеђени залогом или хипотеком, ако је залога или хипотека уписана у надлежни регистар);
- 3) отпустом пореза;
- 4) наступањем трајне ненаплативости пореза.

Очигледно да у ЗПППА, као надлежном пореском пропису, није утврђено гашење пореске обавезе смрћу пореског обвезника већ се она преноси на наследнике, о чему у продужетку текста следи више детаља. При томе наследници треба да имају у виду да о решавању пореских обавеза преминулог лица решавају републичка Пореска управа, али и пореска управа јединице локалне самоуправе, у зависности од врсте пореске обавезе која је остала иза покојника. На пример, јединице локалне самоуправе припадају изворни приходи остварени на њеној територији, као што су порез на имовину, локалне администра-

основу правоснажног решења о наслеђивању. Уставни суд такође указује на то да је Закон о извршењу и обезбеђењу из 2015. године овластио јавног извршитеља, који је искључиво надлежан у фази спровођења извршења, да на предлог извршног дужника (овде подносилаца уставне жалбе) промени средство и предмет извршења (члан 58), чиме је омогућио јавном извршитељу да се прилагоди околностима конкретног случаја, што значи да су подносиоци уставне жалбе, као извршни дужници – наследници, законом овлашћени да траже да се извршење спроводи само на правима и стварима из правоснажног решења о наслеђивању, док је јавни извршитељ дужан да спроводи извршење управо на тој (наслеђеној) имовини. У вези са наводима подносилаца уставне жалбе којима се указује на висину вредности наслеђене имовине Уставни суд додатно указује на то да наведено не спада у законом прописане разлоге који спречавају вођење извршног поступка против извршних дужника – наследника. Оног тренутка када се исцрпи наслеђена имовина у извршном поступку, престаје одговорност извршних дужника, а ненамирени део потраживања извршног повериоца претвара се у натуралну облигацију. С друге стране, Уставни суд оцењује да је на самим подносиоцима уставне жалбе, као извршним дужницима, терет доказивања висине вредности наслеђене имовине и у ту сврху могу да траже вештачење висине вредности наслеђене имовине у самом извршном поступку (Одлука Уставног суда Уж. 1470/19 од 18. 5. 2023).

6) У посебном случају, када је у питању порез на имовину који је остао неплаћен иза оставиоца, нема законског основа да се до висине вредности наслеђене имовине отпише дуг по основу пореза на имовину пореског обвезника – преминулог физичког лица, који је иза себе оставио заоставштину чијег наслеђа су се прихватили његови наследници, зато што су наследници тог лица конкретну непокретност продали. Наиме, сва права преминулог физичког лица – обвезника пореза на имовину која су подобна за наслеђивање прелазе на наследнике, па и права на непокретности која су опорезива порезом на имовину. Сто-

га неизмирену обавезу по основу пореза на имовину (укључујући и споредна пореска давања по том основу) преминулог обвезника испуњавају његови наследници (било да је реч о законским било да је реч о тестаменталним наследницима) у оквиру вредности наслеђене имовине и у сразмери са уделом појединог наследника у моменту прихватања наследства. Обим одговорности сваког појединог наследника за обавезе по основу пореза на имовину оставиоца цени се према вредности коју је заоставштина имала у моменту прихватања наследства. Одговорност наследника вредносно је ограничена (до висине вредности наслеђене имовине), али не и предметно – за испуњење пореске обавезе наследник одговара и наслеђеним стварима и правима, као и стварима и правима која су му припадала пре прихватања наследства. Ако је иза обвезника – оставиоца више лица оглашено наследницима и прихватило се наследства, та лица дужна су да испуне пореске обавезе оставиоца у оквиру вредности наслеђене имовине и у сразмери са уделом појединог наследника, независно од тога да ли је између њих извршена деоба наследничке заједнице, односно да ли су у циљу деобе наследничке заједнице или из другог разлога наслеђене ствари и права продали. При томе, сви наследници (и наследници који су наследили непокретности и наследници који су наследили покретне ствари или права) одговарају за оставиочеве дугове по основу пореза на имовину за све његове непокретности (не само за пореске дугове за непокретност коју је конкретни наследник наследио већ за све оставиочеве дугове по основу пореза на имовину) до висине вредности наслеђене имовине. Наследник који се одрекао наследства у корист неког од санаследника такође одговара за дугове оставиоца у висини свог наследног дела, с обзиром на то да није дао негативну већ позитивну наследничку изјаву праћену уступањем наследног дела. Међутим, нема законског основа да се неизмирена обавеза обвезника – оставиоца по основу пореза на имовину наплати од лица које је позвано на његово наслеђе, које се тог наследства није прихватило (није постало наследник).

Анализа Закона о родитељима неговатељима и неговатељима

Нови појам у нашем правном систему – појам неговатеља детаљно је анализиран у овом тексту кроз навођење услова за признавање и престанак права на статус неговатеља, приказ права на месечну новчану накнаду и одговоре на друга питања у вези с наведеном материјом.

Др Душан Рајаковић,

спец. менаџмента
здравствених установа

Уводне напомене

Питање које је дужи временски период привлачило пажњу јавности коначно је добило позитиван епилог. У питању је положај родитеља тешко болесне деце и (не)могућност њиховог радног ангажовања. Уставом Републике Србије прописани су право и дужност родитеља да подижу своју децу, као и право деце да уживају људска права примерено свом узрасту и душевној зрелости, али и право детета на посебну заштиту која се пружа деци која су ометена у психичком и физичком развоју. Такође, право грађана да пред Уставом и законом је да сви буду једнаки и да је забрањена свака врста дискриминације, непосредна или посредна, по било ком основу, а нарочито по основу психичког и физичког инвалидитета, као и право на услове живота који деци и особама телесног или сензорног оштећења, интелектуалних потешкоћа или промена у здравственом стању омогућавају задовољење основних животних потреба у околностима зависности од помоћи и неге другог лица. Наиме, утврђено је право грађана и породице на неопходну друштвену помоћ при савладавању социјалних и животних тешкоћа и стварању услова за задовољење основних животних потреба, као и право на социјалну заштиту чије се пружање заснива на начелима социјалне правде, хуманизма и поштовања људског достојанства.

Искуства земаља из окружења указују на то да је већина држава, попут Хрватске,

Словеније, Босне и Херцеговине, Северне Македоније и Црне Горе, статус родитеља неговатеља и неговатеља уредила посебним законским прописима или кроз прописе који уређују област социјалне заштите. Имајући у виду да у правном систему Републике Србије до сада нису постојала системска решења којима би се уредио статус родитеља неговатеља и неговатеља, као и јасно изражену потребу за доношењем ефикасних и правично заснованих мера у тој области, показала се потреба за интензивним, свеобухватним и дугорочним приступом уређењу наведеног питања. Анализом постојећих права, утврђених прописима из области социјалне заштите, дошло се до сазнања да та права нису довољна за побољшање положаја родитеља који имају децу са сметњама у развоју и инвалидитетом која су остварила право на увећани додатак за помоћ и негу другог лица. Из тог разлога указала се потреба за унапређењем положаја тих родитеља увођењем новог права у правни систем Републике Србије, које не би угрожавало већ стечена права остварена на основу постојећих прописа из области социјалне заштите. На основу резултата спроведене анализе предложено је доношење Закона о родитељима неговатељима и неговатељима, као најбољег и најефикаснијег начина за решавање проблема породица чија малолетна или пунолетна деца услед специфичног здравственог стања нису у могућности да се самостално старају о себи.

Полазећи од чињенице да наведена област права до сада није била нормативно уређена, Влада Републике Србије прво је формирала Радну групу за израду Нацрта закона о родитељима неговатељима и неговатељима, уз претходно спроведене консултације и одржавање више састанака са организацијама

о родитељима неговатељима и неговатељима, позитивни ефекти пре свега би се огледали у побољшању материјалног и социјалног положаја самих породица.

За све наведено потребно је промовисати законска решења на територији целе државе. Планирано је да се континуирано у периоду од једне године, почев од ступања на снагу Закона, организују обуке за запослене који ће обављати административно-техничке послове и спроводити процедуре за остваривање права. По наводима Министарства за рад, запошљавање, борачка и социјална питања, има довољно кадровских ресурса и без додатног запошљавања за обављање потребних послова за примену Закона. Ради прецизнијег и ефикаснијег рада потребно је изградити и инструкцију о поступању центара за социјални рад. Исто тако неопходно је да усвајање Закона о родитељима неговатељима и негова-

тељима прати и даље унапређење рада јавне управе кроз повећање ефикасности, развој дигитализације и обезбеђење бржег и доступнијег остваривања права корисника.

На крају, прописана је обавеза да се у року од 60 дана од дана ступања на снагу наведеног закона донесу прописи (подзаконски акти) којима ће се одредити потребна документација којом се доказује испуњење услова за признавање права на статус родитеља неговатеља и неговатеља, као и садржај уговора о међусобним правима и обавезама уговорних страна, односно између надлежног државног органа и корисника права. Такође, у наредном периоду може се очекивати да дође до измене Закона о пензијском и инвалидском осигурању, као и Закона о здравственом осигурању, ради прецизирања својстава осигураника неговатеља.

КАЛКУЛАТОР КАМАТА

у оквиру електронског издања ИНГ-ПРО ПРОПИСИ.НЕТ

Осим обрачуна затезне камате у динарима или у некој од страних валута (евро, долар, швајцарски франак), уз помоћ нашег калкулатора претплатници могу да врше и обрачун камате за неблаговремено плаћене јавне приходе и за неблаговремено плаћени царински дуг и казну у царинском поступку, затим обрачун камате по есконтној/референтној стопи Народне банке Србије и по референтној стопи Европске централне банке (ЕЦБ), као и обрачун камате по пресудама/одлукама Европског суда за људска права. Поред наведених, ту је и обрачун уз помоћ индекса потрошачких цена, а поред свих ових дефинисаних каматних стопа које ми ажурирамо, постоји и опција **Моје каматне стопе**, помоћу које сваки корисник може да дефинише каматне стопе како би прилагодио обрачун камата сопственим потребама.

Обрачуна камата претплатници могу да сачувају у оквиру базе, а могу и да врше промене на рачуну, односно да евидентирају нова задужења и отплате, уз могућност да бирају да ли ће се делимична отплата дуга прво одузимати од камате или од главнице.

Калкулатор врши обрачуна камата пропорционалном или конформном методом. Поред ових, постоји и јединствена мешовита метода (за затезну камату до 2. 3. 2001. примењује се конформна метода, а од 3. 3. 2001. пропорционална), која омогућава јединствен обрачун камате за период пре и после тог периода. Сходно томе, по истом принципу функционише и обрачун камате на неблаговремено плаћене јавне приходе, на неблаговремено плаћен царински дуг и неблаговремено плаћену казну у царинском поступку (до 31. 12. 2012. конформна, од 1. 1. 2013. пропорционална метода).

Збирни обрачун камата омогућава обрачун дуга по више различитих фактура (рачуна), по принципу: један поверилац, један дужник, више новчаних потраживања и износ укупног дуга по свим тим различитим основама.

Новчана накнада за неискоришћени годишњи одмор

In ambiguo sermone non utrumque dicimus, sed id dumtaxat quod volumus (Paulus – d.34,5,3) – У двосмисленом јовору не мислимо на оба значења, већ искључиво на оно које желимо да саопшћимо.

У тексту је анализирано спорно питање правне природе новчане накнаде за неискоришћени годишњи одмор, али и услови под којима запослени може да оствари право на њену исплату.

Вера Кусовац

Устав Републике Србије у члану 60. јемчи, поред осталог, и право запосленима на плаћени годишњи одмор. Тадашња СФРЈ усвојила је 1973. године Конвенцију МОР-а бр. 132 о плаћеном годишњем одмору, па је Република Србија, као правни следбеник, преузела њене обавезе („Сл. лист СФРЈ” бр. 52/73). Сагласно одредби члана 68. став 4. Закона о раду („Сл. гласник РС” бр. 24/05... 109/25 – др. закон – даље: Закон), запослени не може да се одрекне права на годишњи одмор нити то право може да му се ускрати или замени новчаном накнадом, осим у случају престанка радног односа у складу с тим законом.

Годишњи одмор користи се једнократно или у два или више делова у складу с наведеним законом. Ако запослени користи годишњи одмор у деловима, први део користи у трајању од најмање две радне недеље непрекидно у току календарске године, а остатак најкасније до 30. јуна наредне године. Према законској дикцији из члана 73. став 3, запослени има право да годишњи одмор користи у два дела, осим ако се с послодавцем споразуме о томе да годишњи одмор користи у више делова.

Одредбама Закона о облигационим односима прописано је шта се сматра штетом и њеном накнадом. Чланом 179. став 3. тачка 8) Закона прописано је да послодавац може да откаже уговор о раду запосленом који не поштује радну дисциплину прописану актом послодавца,

односно ако је његово понашање такво да не може да настави рад код послодавца.

Послодавац и време коришћења годишњег одмора

Конвенцијом МОР-а бр. 132 о плаћеном годишњем одмору утврђено је да свако лице на које се примењује та конвенција има право на плаћени годишњи одмор у одређеном минималном трајању. При томе, лице чији је радни стаж у једној години мањи од оног који је потребан за стицање права на пуни годишњи одмор има право на плаћени годишњи одмор сразмерно дужини радног стажа у тој години.

Сагласно одредби члана 75. став 1. Закона, у зависности од потреба посла, послодавац одлучује о времену коришћења годишњег одмора, уз претходну консултацију са запосленим. **Запослени није условљен претходним подношењем захтева за коришћење годишњег одмора послодавцу.**

„[...] У погледу чињенице да тужени није поступио по одредби члана 75. Закона о раду и није уз консултацију запосленог, у зависности од потребе посла, одлучио о времену коришћења годишњег одмора, тако да тужилац до престанка радног односа није користио годишњи одмор за ... , тужиоцу припада право на накнаду штете за неискоришћени годишњи одмор, сходно члану 76. Закона о раду.”

(Из Пресуде Врховног суда Рев2 53/2025 од 31. 10. 2025)

Застарелост новчаних потраживања из радног односа

Законом о облигационим односима („Сл. лист СФРЈ” бр. 29/78... и „Сл. гласник РС” бр. 18/20) прописано је да је штета умањење нечије имовине (обична штета) и спречавање њеног повећања (измакла корист), као и наношење другом физичког или психичког бола или страха (нематеријална штета). Истим законом уређују се облигациони односи који настају из уговора, проузроковања штете, стицања без основа, пословодства без налога, једностране изјаве воље и других законом утврђених чињеница. Сагласно члану 196. Закона, сва новчана потраживања из радног односа застаревају у року од три године од дана настанка обавезе. Пропуштање рока из члана 196. Закона ради наплате потраживања из радног односа чини то потраживање застарелим, а тужбени захтев неоснованим.

„У конкретном случају ради се о дугу из радног односа, па се на основаност и остварење тог права примењују прописи (општи и посебни закони) који регулишу радне односе.”

(Из Пресуде Врховној касационој суда Рев 2. 2160/16 од 25. 1. 2017)

Упоредноправна легислатива која се тиче накнаде за неискоришћени годишњи одмор приликом престанка радног односа

Сагласно члану 86. Закона о раду Црне Горе („Сл. лист ЦГ” бр. 74/2019... 8/2021), запосленом којем ће престати радни однос, односно уговор о раду послодавац је дужан да обезбеди коришћење неискоришћеног годишњег одмора пре престанка радног односа

(став 2. чл. 86). Ако послодавац не обезбеди запосленом остваривање права на годишњи одмор, у складу са ставовима 1. и 2. члана 86. тог закона, запослени има право на накнаду штете. Висина накнаде штете одређује се зависно од дужине неискоришћеног годишњег одмора, према просечној заради коју је запослени остварио код тог послодавца за годину или део године у ком је стекао право на коришћење годишњег одмора.

Законом о раду Федерације БиХ („Сл. новине БиХ” бр. 26/2016... 39/2024) прописано је да, у случају престанка уговора о раду, послодавац је дужан да раднику који није искористио цели или део годишњег одмора исплати накнаду уместо коришћења годишњег одмора у износу који би примио да је користио цели односно преостали део годишњег одмора, ако годишњи одмор или његов део није искористио кривицом послодавца.

Сагласно члану 82. Закона о раду Републике Хрватске („НН” бр. 93/2014... 64/2023), у случају престанка уговора о раду запосленог, послодавац је дужан да раднику који није искористио годишњи одмор исплати накнаду уместо коришћења годишњег одмора сразмерно броју дана неискоришћеног годишњег одмора.

Према судској пракси Европског суда за људска права, уколико је особа враћена на рад због поништаја отказа уговора о раду, има право на плаћени годишњи одмор стечен у том раздобљу или након престанка радног односа, као и право на накнаду у замену за такав неискоришћени годишњи одмор (*Rajonen sad Haskovo C762/18 i C-37/19 – Italijanska kreditna institucija, Iccraa Bance*). Ако се поменуто лице у међувремену запосли код новог послодавца, то право може да оствари само код новог послодавца.

Запошљавање и радни односи у јавним предузећима – новија пракса Врховног суда

У продужетку следи избор новијих сентенци Врховног суда о преображају радног односа, ограничењима запошљавања, престанку радног односа услед ликвидације и одговорности за повреду на раду у јавним предузећима.

Редакција

Вишегодишњи уговор о раду на одређено време у јавном предузећу и преображај радног односа на одређено време у јавном предузећу

У јавном предузећу није признато прерастање вишегодишњег рада на одређено време под истим условима као код послодаваца у приватном сектору. Врховни суд у пресуди Рев2 2664/2025 од 15. 4. 2026. године ограничења из чл. 27е и 27к Закона о буџетском систему третирао је као *lex specialis* у односу на члан 37. Закона о раду јер нису доказани услови за запошљавање без сагласности нити постојање потребне сагласности:

У јавном предузећу, као кориснику јавних средстава, радни однос на одређено време не може да прерасте у радни однос на неодређено време само на основу члана 37. став 6. Закона о раду ако нису испуњени посебни услови за запошљавање, прописани Законом о буџетском систему, односно ако не постоји могућност запошљавања у оквиру дозвољеног броја новозапослених или сагласност надлежног тела Владе.

Из образложења:

Законом о буџетском систему, чије су норме обавезујуће и за тужену, као и Законом о изменама и допунама Закона о буџетском систему („Сл. гласник РС” бр. 54/09... 31/19) и каснијим изменама и допунама, чланом 27е став 34, прописано је да корисници јавних средстава не могу да заснивају радни однос с

новим лицима ради попуњавања слободних, односно упражњених радних места до 31. 12. 2020. године. Одредба члана 27е став 34. наведеног закона новелирана је више пута, тако да је Законом о изменама и допунама Закона о буџетском систему („Сл. гласник РС” бр. 149/2020 од 11. 12. 2020. године), који је почео с применом од 1. 1. 2021. године, као и Законом о изменама и допунама Закона о буџетском систему („Сл. гласник РС” бр. 92/23 од 27. 10. 2023. године) продужена примена тог члана до 31. 12. 2026. године. Чланом 3. тог закона додат је после члана 27ј члан 27к, који је почео с применом од 1. 1. 2021. године, а којим је прописано да је у периоду од 1. 1. 2021. до 31. 12. 2026. године корисницима јавних средстава дозвољено да без посебних дозвола и сагласности у текућој календарској години приме у радни однос на неодређено време и радни однос на одређено време у својству приправника до 70% укупног броја лица којима је престао радни однос на неодређено време по било ком основу по претходној календарској години, умањен за број новозапослених на неодређено време и одређено време у својству приправника у тој календарској години, док о пријему новозапослених на неодређено време и одређено време у својству приправника изнад тог процента одлучује тело Владе на предлог надлежног органа, уз претходно прибављено мишљење министарства. Чланом 105. наведеног закона прописано је да, ако су одредбе других закона, односно прописа у супротности с тим законом, примењују се одредбе тог закона.

У конкретном случају тужени је као јавно предузеће корисник јавних средстава, па се у односу на њега примењује Закон о буџетском систему, који је *lex specialis* у односу на одредбе Закона о раду. Тужилац је код туже-

Из образложења:

Према Закону о привредним друштвима, ликвидација друштва почиње на дан регистрације одлуке о ликвидацији и објављивањем огласа о покретању ликвидације у складу са Законом о регистрацији (члан 526). Све радње прописане у одредбама 524–548. Закона о привредним друштвима, којима је регулисан поступак ликвидације, и то престанак рада органа управљања, постављање ликвидационог управника, попис имовине и пријава потраживања, завршни биланс, ограничење исплата члановима друштва у ликвидацији, окончање послова започетих пре ликвидације, указују на то да је послодавац престао да обавља регистровану делатност јер су све наведене радње усмерене на гашење друштва.

Полазећи од наведених одредби Закона о привредним друштвима, отварање поступка ликвидације значи престанак обављања регистроване делатности, односно престанак рада послодавца. У конкретном случају поступак ликвидације покренут је одлуком туженог ЈКП „Hammeum” од 28. 9. 2022. године, регистрованом у АПР-у дана 18. 10. 2022. године, из чега произлази да је тужиљи радни однос престао по самом закону (члан 176. тачка 5) Закона о раду), као и да је законито решење од 28. 10. 2022. године којим је утврђен престанак радног односа тужиљи. Поменути решењем само се утврђује да је запосленом престао радни однос због престанка правног субјективитета послодавца, док је процедура гашења привредног друштва и престанка његовог правног субјективитета прописана одредбама Закона о привредним друштвима.

Такође, имајући у виду чињеницу да је ЈКП „Hammeum” по спроведеној статусној промене

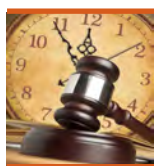
ни наставило да постоји и послује, правилно су судови закључили да тужено ЈКП „Градски водовод” није правни следбеник и универзални сукцесор туженог ЈКП „Hammeum”, тако да није у обавези да преузме уговор о раду тужиље. **У конкретном случају реч је о статусној промени прописаној чланом 489. став 1. тачка 1) и став 2. Закона о привредним друштвима, којима је прописано да друштво може да се подели тако што ће пренети део своје имовине и обавеза на једно или више новооснованих друштава (издвајање уз оснивање), као и да друштво из става 1. истог члана по спроведеној статусној промени наставља да постоји.** Специфичност се огледа у томе што привредно друштво које пролази кроз статусну промену – друштво преносилац (у конкретном случају тужени ЈКП „Hammeum”) наставља да постоји, с тим што део своје имовине и обавеза преноси на новоосновано друштво (друштво стицалац), што је у конкретном случају тужено ЈКП „Градски водовод”. **У случају такве статусне промене на друштво стицаоца прелазе само оне обавезе друштва преносиоца за које је то одређено уговором о статусној промени, односно планом поделе.**

Неосновано се ревизијом указује на незаконитост решења о престанку радног односа тужиље јер тужени ЈКП „Hammeum” није донео програм решавања вишка запослених у складу са одредбом члана 153 Закона о раду, пошто радни однос тужиљи није престао због престанка потребе за радом запослених услед технолошких, економских или организационих промена, већ због престанка рада послодавца.

Ризици од финансијских превара приликом инстант плаћања

Ауторка у овом тексту истражује ризике од финансијских превара приликом инстант плаћања, као честих трансакција грађана у Европској унији, а и у Србији су све учесталије те трансакције и потреба за њима, али и како да се истовремено кроз већу брзину трансакција грађани заштите од повећаних ризика од превара.

Маја Матић,

шеф Одсека за истраживања и
развој Агенције за спречавање
корупције

I Појам инстант плаћања у шеми СЕПА кредитног трансфера

Инстант плаћања су кредитни трансфери који стављају средства на рачун примаоца у року од десет секунди од извршења налога за плаћање. У Европској унији сви инстант кредитни трансфери у еврима засновани су на шеми СЕПА инстант кредитног трансфера (енг. *SCT Inst*) Европског савета за плаћања, која је покренута у новембру 2017. године.

Основна разлика између инстант и стандардног СЕПА кредитног трансфера је да, уместо да трансфер траје од један до два радна дана и да се обрађује само током редовног радног времена банака, СЕПА инстант кредитни трансфер поравнање врши у реалном времену (мање од 10 секунди) с тренутном потврдом успеха или неуспеха, тако се одвија непрекидно. Кључне карактеристике шеме *SCT Inst* Европског платног савета (даље: ЕРС)¹ укључују константну доступност услуге (24 сата дневно 365 дана у години), као и да је потребно не више од десет секунди да добављач платних услуга (ПСП) обавести платиоца да ли је новац примљен и, у случају успешне трансакције, да стави средства на располагање примаоцу.

Иако је коришћење у порасту, пружање инстант плаћања власницима платних рачуна није доступно у истој мери у свим СЕПА јурисдикцијама. Мере за даље унапређење

могућности инстант плаћања у СЕПА јурисдикцијама повећале би избор купаца и подстакле иновације, већу безбедност и стратешку аутономију за европска плаћања.

Након почетка и примене шеме СЕПА инстант кредитног трансфера донета је Уредба о инстант плаћањима (ИПР) од 13. марта 2024. године², чији је циљ убрзање пружања и примене инстант плаћања, што је и био један од циљева стратегије Евросистема за малопродајна плаћања – потпуна примена инстант плаћања на европском нивоу. Сврха Уредбе о тренутним плаћањима је убрзање увођења тренутних плаћања у Европи, при чему обухвата кредитне трансфере деноминираних у еврима унутар Европске уније. Основни захтев Уредбе о тренутним плаћањима је да пружаоци платних услуга који нуде услугу слања и примања кредитних трансфера такође нуде услугу слања и примања инстант кредитних трансфера (члан 5а).

Све накнаде које пружалац платних услуга наплаћује за слање и примање инстант кредитних трансфера не смеју да буду веће од накнада које тај пружалац платних услуга наплаћује у вези са слањем и примањем других кредитних трансфера одговарајуће врсте (члан 5б). Пружаоци платних услуга платиоцу морају да понуде услугу којом се обезбеђује верификација примаоца којем платилац намерава да пошаље кредитни трансфер (члан 5ц). Исто се односи и на стандардне и на инстант кредитне трансфере. Наиме, предвиђено је да наведена услуга буде понуђена бесплатно платиоцу. Пружаоци платних услуга који нуде тренутне кредитне трансфере периодично, а најмање једном дневно провераваће да ли су неки од њихових корисника

претходно треба да провере конкретне имејл-адресе пошиљаоца да би се забележиле све неправилности;

■ усвајањем политике „нултог поверења”, што значи да финансијске институције никада неће питати за идентификационе податке или ПИН преко телефона, имејла или СМС-а;

■ коришћењем снажних и јединствених лозинки за друге рачуне;

■ дозволом упозорења за трансакције са свих рачуна јер се на тај начин омогућава да се лако прате трансакције с рачуна;

■ повременим проверама да ли су још увек актуелне контакт информације које су дали финансијским институцијама;

■ запослени претходно морају да провере извор (нпр. добављач или издавалац захтева и мора да изврши провере било које промене

у плаћању рачуна користећи познат телефонски број за тог подносиоца захтева);

■ имплементирањем двоструког одобрења за сигуран тип плаћања, што може да уведе паузу у процес валидације пре слање средстава, али је значајно безбеднији механизам.

Све врсте плаћања суочавају се с ризиком од преваре. Инстант плаћања стварају јединствене изазове у борби против преваре јер су саме трансакције тренутне и неопозиве. Због тога је неопходно да финансијске институције, привредни субјекти, појединци, као и добављачи технологије буду у могућности да се боре против превара са инстант плаћањима тако што ће преиспитати и прилагодити постојеће механизме у складу с карактеристикама инстант плаћања.

Ендноте

¹ Европски платни савет (ЕРС), European Payment Council, <https://www.europeanpaymentscouncil.eu/>.

² Уредба о инстант плаћањима, Instant Payment Regulation (IPR), https://www.ecb.europa.eu/paym/retail/instant_payments/html/instant_payments_regulation.en.html.

³ Пружаоци услуга плаћања – или добављачи трговачких услуга или ПСП-ови – у ствари су треће стране које помажу трговцима да прихвате плаћања. Наиме, добављачи услуга плаћања омогућавају трговцима да прихвате плаћања кредитним и дебитним картицама (као и директно задужење, банковни трансфер, банковни трансфер у реалном времену итд.). ПСП може да буде кредитна институција (банка), платна институција или институција за електронски новац.

⁴ Европска централна банка, European Central Bank, <https://www.ecb.europa.eu/home/html/index.en.html>.

⁵ TARGET2 био је систем за бруто порвнање у реалном времену у еврима за велика плаћања, којим је управљао Евросистем. У марту 2023. године званично је замењен и надограђен савременијом платформом, под називом Т2.

⁶ Нордијски савет за плаћања (Nordic Payments Council — NPC) основан је у децембру 2018. године са циљем да усклади и поједностави платни промет у нордијским земљама (Данска, Финска, Норвешка и Шведска). Та организација развија правила за домаћа и прекогранич-

на плаћања у локалним валутама (крунама) по угледу на европске СЕПА стандарде.

⁷ Одлука о општим правилима за извршавање инстант трансфера одобрења („Сл. гласник РС” бр. 65/2018, 78/2018, 20/2019 и 125/2020), донета на основу члана 173. став 4. Закона о платним услугама („Сл. гласник РС” бр. 139/2014 и 44/2018) и члана 18. став 1. тачка 3) Закона о Народној банци Србије („Сл. гласник РС” бр. 72/2003, 55/2004, 85/2005 – др. закон, 44/2010, 76/2012, 106/2012, 14/2015, 40/2015 – одлука УС и 44/2018).

⁸ Члан 30. Одлуке о општим правилима за извршавање инстант трансфера одобрења („Сл. гласник РС” бр. 65/2018, 78/2018, 20/2019 и 125/2020).

⁹ Члан 31. Одлуке о општим правилима за извршавање инстант трансфера одобрења („Сл. гласник РС” бр. 65/2018, 78/2018, 20/2019 и 125/2020).

¹⁰ Централна шема адресирања (CAS) представља безбедну базу података у дигиталном банкарству. Она повезује лако памтљив псеудоним особе – попут броја мобилног телефона, адресе е-поште или националне личне карте – директно с бројем њеног банковног рачуна. То омогућава људима да шаљу и примају тренутне трансфере новца без дељења приватних банковних података.

¹¹ Народна банка Србије, доступно на адреси: https://www.nbs.rs/sr_RS/scripts/showcontent/index.html?id=21492.

Права потрошача и обавезе трговца у вези са пружањем услуга од општег економског интереса

У тексту су анализирана права потрошача и обавезе трговца у вези са пружањем услуга од општег економског интереса, нарочито у погледу изјављивања и начина решавања рекламације, обавештавања потрошача, поступања у случају неизмирених обавеза и услова за обуставу пружања услуге и начина решавања спорова.

Редакција

Услуге од општег економског интереса препознате су као битан сегмент заштите потрошача, с обзиром на своју природу и утицај на целокупно становништво у Републици Србији. Како у претходним тако и у новом Закону о заштити потрошача, који је усвојен априла ове године („Сл. гласник РС” бр. 35/2026), услуга од општег економског интереса дефинисана је као услуга чији квалитет, услове пружања или цену уређује или контролише државни орган или други ималац јавног овлашћења, нарочито због велике вредности почетних улагања, ограничености ресурса неопходних за њено пружање, одрживог развоја, друштвене солидарности и потребе за уједначеним регионалним развојем, а у циљу задовољења општег друштвеног интереса (нпр. услуге из области енергетике, снабдевања водом за пиће, пречишћавања и одвођења атмосферских и отпадних вода, превоза путника у домаћем јавном линијском превозу, електронске комуникационе услуге, универзалне поштанске услуге, управљање комуналним отпадом, управљање гробљима и сахрањивање, управљање јавним паркиралиштима, обављање димничарских услуга и сл. – члан 5. став 1. тачка 23) Закона о заштити потрошача („Сл. гласник РС” бр. 35/2026 – даље: Закон)). Такође, поглавље XI Закона посвећено је правима потрошача, односно

обавезама трговца поводом уговора о пружању услуга од општег економског интереса.

Потребно је рећи да се **посебним законима уређује обављање самих делатности** (услуге од општег економског интереса). У неким законима регулишу се односи трговца и потрошача, а у неким не. На пример, Законом о електронским комуникацијама прописан је рок од 30 дана за приговор потрошача – крајњег корисника (тог рока нема у Закону о заштити потрошача) или Законом о поштанским услугама прописано је да крајњи корисник може да изјави рекламацију поштанском оператору у року од 60 дана у унутрашњем саобраћају. С друге стране, комуналне услуге (као што је снабдевање водом, одношење смећа и друго) регулисане су Законом о комуналним делатностима, који не уређује однос трговца и потрошача, већ је то регулисано одлукама локалних самоуправа, па се у датој ситуацији примењује Закон о заштити потрошача.

Наведено је важно с обзиром на **члан 4. став 1. Закона о заштити потрошача, којим је прописано да се одредбе тог закона примењују на односе између потрошача и трговца, осим ако је однос потрошача и трговца уређен посебним законом који је у делу којим се уређује однос потрошача и трговца усклађен с правном тековином Европске уније, с тим што се у том случају примењује тај посебан закон. Ставом 17. истог члана прописано је да одлуку којом се утврђује листа посебних закона из става 1. датог члана доноси Влада. Дакле, одређеним законима регулише се обављање одре-**

сваком случају препорука не обавезује стране у спору, али свакако може да се користи у евентуалном судском поступку.

Идеално решење потрошачког спора било би да стране у вансудском поступку решавања потрошачког спора постигну споразум. **Споразум** је формалан докуменат с обзиром на то да га тело сачињава у писаној форми и доставља странама на потпис. Садржину споразума о решавању спора путем вансудског решавања потрошачког спора одређују стране у поступку. Уколико споразум садржи изјаву дужника којом пристаје да поверилац на основу споразума о решавању спора у поступку вансудског решавања потрошачког

спора након доспелости потраживања може да покрене поступак (клаузула извршности), али и ако су исти потписале стране у спору у поступку вансудског решавања потрошачког спора и поменуто тело, онда такав споразум има снагу извршне исправе.

Иако је смисао вансудског поступка решавања потрошачког спора да се стране у спору договоре и окончају спор, то често није могуће. У том случају потрошач може да тражи судску заштиту, будући да покретање и вођење поступка вансудског решавања потрошачког спора не искључује и не утиче на остваривање права на судску заштиту, при чему може да захтева и накнаду штете.

Иновација за бржи рад и бољи учинак – ПРО-АИ правни сарадник

- Било да вам пред само рочиште недостају кључне одредбе закона, да су вам хитно потребни примери из судске праксе или се у раду суочавате с неким озбиљним правним питањем, дилема је увек иста – није вам потребан само пропис него потпун и поткрепљен одговор! ИНГ-ПРО је за све професионалце који трагају за поузданим ослоном у раду креирао идеално софтверско решење – правног сарадника ПРО-АИ.

ПРОБЛЕМ 	РЕШЕЊЕ 	БЕНЕФИТ
Предмети се гомилају, захтеви су све сложенији, питања тежа, а прописи се стално мењају	ПРО-АИ одмах даје прави одговор	Више захтева брже и адекватније је обрађено, одговори су поткрепљени наводима из различитих аката, штеди се време за рад

- Реч је о интелигентном помоћнику који разуме ваше питање, не само кључне речи, и одговара комбинацијом великог језичког модела и обимне базе **Прописи.нет** различитих прописа, правних мишљења, судске праксе и знања стеченог из редакцијских извора, при чему је уз сваки одговор кориснику омогућен директан приступ релевантним изворима. На тај начин правни сарадник ПРО-АИ пружа вам што је могуће више поуздане одговоре и омогућава вам да време потребно за истраживање и правну анализу значајно скратите.
- Уместо непотпуних одговора и лутања нудимо вам решења утемељена у нашој богатој збирци прописа, судске праксе и правних мишљења!
- **ПРО-АИ правни сарадник** намењен је искључиво професионалним корисницима – свим правосудним професијама, правницима у јавном и приватном сектору, као и рачуновођама који се баве пореским правом. Имајте на уму да одговори које генерише представљају општа правна објашњења, па их не треба сматрати формалним правним мишљењем, саветом адвоката или званичним тумачењем прописа од стране државног органа или суда, него увек треба да их стручно и критички процените.
- За вас смо пронашли најкраћи пут од дилеме до решења – не морате сами да листате и нагађате.
- Дозволите нам да вас уверимо колико посао може да буде занимљивији, а прецизнији, бржи и лакши!

Осврт на измене и допуне Кривичног законика из 2026. године

Кратак осврт на најновије измене и допуне Кривичног законика из 2026. године дат је уз указивање на њихову садржину и значај за кривичноправну праксу.

Доц. др Иван Милић,

Универзитет у Новом Саду –
Правни факултет у Новом Саду

Народна скупштина донела је 2026. године Закона о изменама и допунама Кривичног законика који има укупно пет чланова. Донети закон говори и о томе да се наш Кривични законик често мења. У продужетку следи кратак приказ Закона о изменама и допунама Кривичног законика из 2026. године. Имајући у виду да се скоро све измене и допуне односе на оружје и муницију, треба имати у виду да је у истом броју „Службеног гласника“ (број 63 од 10. јула 2026) објављен и нови Закон о оружју и муницији, који ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије“, а почиње да се примењује након девет месеци од дана ступања на снагу.

1. Промене у члану 55а Кривичног законика

Чланом 55а КЗ уређује се вишеструки поврат. Тај члан је гласио:

„(1) За кривично дело учињено са умишљајем, за које је прописана казна затвора, суд ће изрећи казну изнад половине распона прописане казне, под следећим условима:

1) ако је учинилац раније два пута осуђен за кривична дела учињена са умишљајем на затвор од најмање једну годину;

2) ако од дана отпуштања учиниоца са издржавања изречене казне до извршења новог кривичног дела није протекло пет година.”

У погледу тог члана Врховни касациони суд заузео је следећи правни став:

„Распон прописане казне представља размак од минималне казне затвора која је прописана за одређено кривично дело до максималне казне затвора прописане за то дело, а половина распона из члана 55а став 1. КЗ представља средњи број у том низу бројева и може се израчунати тако што се од максимума прописане казне одузме минимум исте, та разлика подели са 2, а потом се на тај резултат дода минимална казна” (наведени правни став утврђен је на седници Кривичног одељења, одржаној 11. 7. 2022. године).

Из судске љ праксе:

Бранилац окривљеног М. М. у захтеву за заштиту законитости истиче да су нижестепени судови погрешно применили одредбу члана 55а КЗ на штету окривљеног, будући да у конкретном случају нису испуњени кумулативно сви услови за примену овог члана приликом одмеравања казне затвора јер је окривљени М. М. Пресудом Вишег суда у Зајечару Кв-3/15 од 26. 1. 2015. године осуђен на јединствену казну затвора у трајању од седам година и један месец, те су две претходне пресуде спојене у једну, чиме су изгубиле своју самосталност, тако да од дана правоснажности пресуде Кв 3/15 егзистира само јединствена пресуда која се налази у списима предмета. У вези са повредом закона из члана 55а КЗ бранилац наводи и да висина казне која је утврђена у другостепеној пресуди није правилно обрачуната односно утврђена, имајући у виду да се правилна висина казне добија када се разлика између посебног минимума и посебног максимума подели са два, при чему се добија половина прописаног казног распона, што у конкретном случају није учињено.

Изнете наводе захтева за заштиту законитости браниоца окривљеног, којима указује

муниције, експлозивних материја, средстава и 3Д нацрта за производњу ватреног оружја.

Новим чланом 348б прописује се кривично дело недозвољен промет и кријумчарење ватреног оружја, муниције и експлозивних материја. Овим кривичним делом обухватају се радње неовлашћеног увоза, извоза, стицања, продаје, испоруке, премештања и преноса ватреног оружја, његових делова, муниције или експлозивних материја на територији Републике Србије, као и из Републике Србије, преко њене територије или из друге државе на територију Републике Србије. Тежи облици овог кривичног дела прописују се у зависности од врсте и количине предмета дела, као и у случају када оружје није означено или је неправилно означено. Посебно су прописани квалификовани облици ако је дело извршено од стране групе, ако је учинилац организовао мрежу препродаваца или посредника, као и ако је дело извршено од стране организоване криминалне групе. Прописује се и обавезно одузимање ватреног оружја, његових делова, муниције и експлозивних материја.

Новим чланом 348в прописује се кривично дело неовлашћено испитивање, жигосање и обележавање оружја, направа или муниције. Овим кривичним делом санкционише се неовлашћено предузимање радњи испитивања, жигосања и обележавања оружја, направа или муниције, а прописује се и обавезно одузимање предмета и средстава намењених за извршење дела. Истовремено се упућује на закон који уређује испитивање, жигосање и обележавање оружја, направа или муниције, ради одређивања значења појмова оружја, направе и муниције.

Новим чланом 348г прописује се кривично дело фалсификовање жигова или ознака за испитивање, жигосање и обележавање оружја, направа и муниције. Овим кривичним делом обухвата се прављење лажних жигова или ознака, преиначење правих жигова или ознака, њихово уништавање, уклањање или преиначење, као и употреба лажних или преиначених жигова или ознака као правих. Прописује се и обавезно одузимање жигова или ознака који су предмет кривичног дела, као и упућивање на значење појмова оружја,

направе и муниције у смислу члана 348в став 3. Кривичног законика.

Предложеним решењима кривичноправна заштита у датој области систематизује се у оквиру Кривичног законика, уз јасније разграничење појединих облика недозвољеног поступања с ватреним оружјем, муницијом и експлозивним материјама, као и ефикасније санкционисање недозвољене производње, промета, кријумчарења и злоупотреба у вези са означавањем оружја.”

5. Важење закона

Имајући у виду да се одредбе Кривичног законика чето мењају, не треба заборавити на то када се нове одредбе примењују. Једно је неспорно, а то је да се на учиниоца кривичног дела примењује закон који је важио у време извршења кривичног дела. Ако је после извршења кривичног дела измењен закон једном или више пута, примениће се закон који је најблажи за учиниоца. На учиниоца кривичног дела које је предвиђено законом са одређеним временским трајањем примењује се тај закон, без обзира на то кад му се суди, ако тим законом није друкчије одређено (чл. 5 КЗ).

Међутим, овде је неопходно указати на једну другу специфичног која се односи на почетак примене одредби Закона о изменама и допунама Кривичног законика из 2026. године. Прво, на дан почетка примене чл. 2. и 3. Закона о изменама и допунама Кривичног законика из 2026. године престају да важе члан 348. Кривичног законика („Сл. гласник РС” бр. 85/05, 88/05 – исправка, 107/05 – исправка, 72/09, 111/09, 121/12, 104/13, 108/14, 94/16, 35/19 и 94/24) и чл. 40. и 41. Закона о испитивању, жигосању и обележавању оружја, направа и муниције („Сл. гласник РС” бр. 87/18). Друго, Закон о изменама и допунама Кривичног законика из 2026. године ступа на снагу осмог дана од дана објављивања у „Службеном гласнику Републике Србије”, док одредбе чл. 2. и 3. истог закона почињу да се примењују након девет месеци од дана ступања на снагу тог закона.

Имате питање?

У овој рубрики дајемо одговоре на нека од питања која сте упутили нашем часопису. Подсећамо да право на постављање питања и добијање одговора имају искључиво претплатници на наш часопис.

РАДНО ПРАВО

Уговарање пробног рада с лицем које је раније било запослено код истог послодавца

П: Да ли с лицем које је раније било у радном односу код истог послодавца може поново да се уговори пробни рад приликом закључења новој уговора о раду?

О: Чланом 36. Закона о раду прописано је да уговором о раду може да се уговори пробни рад за обављање једног или више повезаних односно сродних послова, утврђених уговором о раду, у трајању од најдуже шест месеци. Закон не прописује да пробни рад може да се уговори само с лицем које први пут заснива радни однос код одређеног послодавца.

На то указује и Пресуда Апелационог суда у Београду Гж1. 137/20 од 22. 5. 2020. године, у којој је заузет следећи став:

Пробни рад не мора да се заснује само за први радни однос, већ пробни рад послодавац са запосленим може да заснује и када закључује уговор о раду на радном месту на ком запослени пре тога није радио ради провере његових радних способности за обављање тој радној месту.

У образложењу те одлуке суд је, између осталог, навео:

Неосновани су наводи у жалби да је тужена са тужиљом незаконито закључила уговор о раду с пробним радном након provedене скоро две године рада код туженој зашто што је одредбом члана 36. Закона о раду прописано у ставу 1. да уговором о раду може да се уговори пробни рад за обављање једног или више повезаних односно сродних послова, утврђених уговором о раду, у ставу 2. да пробни рад може да траје најдуже шест месеци, а ставом 4. да запосленим који за време

Имамо одговор!

пробној рада није показао одговарајуће радне и стручне способности престигаје радни однос на дан истека рока одређеној уговором о раду. Чињеница да тужиља није први пут засновала радни однос не значи да са тужиљом не може да се закључи уговор о раду с пробним радом зашто што јој се нуди одговарајуће радно место на ком тужиља раније није у прошлости радила. Осим тога, чињеница је да је тужиља раније обављала рад код туженој на одређено време, па заснивање радног односа на неодређено време на одређеном радном месту који тужиља раније није обављала може да буде условљено њојшедама рада да се уговори и пробни рад сходно одредби члана 36. став 1. Закона о раду. То практично значи да не мора да се заснује пробни рад само за први радни однос, већ пробни рад послодавац са запосленим може да заснује и када закључује уговор о раду на радном месту на којем запослени пре тога није радио ради провере његових радних способности за обављање тој радној месту, што је у конкретном случају тужена и учинила и на законит начин закључила уговор о раду с пробним радом са тужиљом.

Такође, чињеница да тужиља није била упозната с ванредним оцењивањем за време пробној рада не утиче на правилност одлуке јер је тужена, сходно својим правилима, у обавези да врши оцену и контролу рада запослених. У складу с тим има право да, поред редовној оцењивања које се врши сваке године, обави и ванредно оцењивање, што је у конкретном случају туженој оправдано зашто што је тужиља закључила уговор о раду с пробним радом у трајању од шест месеци, па је и логично да тужена жели да ванредним оцењивањем провери да ли тужиља испуњава услове за обављање тој радној месту, односно да ли тужиља има одговарајуће радне и стручне способности за обављање тој радној месту. Чињеница да тужиљи није предочена

раду. Према тој одредби, послодавац је дужан да пре отказа због повреде радне обавезе или непоштовања радне дисциплине запосленог писаним путем упозори на постојање разлога за отказ и да му остави најмање осам дана да се изјасни. У упозорењу морају да буду наведени **основ за отказ, чињенице и докази** који указују на постојање отказног разлога. Зато, ако је видео-запис одлучујући доказ, запосленом мора да буде омогућено да се упозна са релевантном садржином снимка и да се о њему изјасни.

На значај наведеног права непосредно указује и пресуда Rev2 3494/2022, у којој Врховни суд посебно констатује да је запослена снимак прегледала и о њему се изјаснила.

5. Закључак

Видео-снимак може да се користи као доказ против запосленог, али само постојање снимка није довољно да би његова употреба била законита. Пре употребе снимка потребно је утврдити због чега је видео-надзор успостављен и да ли је радња која се запосленом ставља на терет непосредно повезана с том сврхом.

Ако је видео-надзор успостављен ради заштите лица и имовине, а снимак покаже

крађу, оштећење имовине, остављање вредне имовине без надзора, физички сукоб или друго поступање које непосредно угрожава вредности ради чије је заштите надзор уведен, снимак, уз испуњење осталих услова законитости, **може да буде употребљен као доказ.** То потврђују и пракса Повереника у предмету 072-21-614/2023-07 и судска пракса Врховног суда.

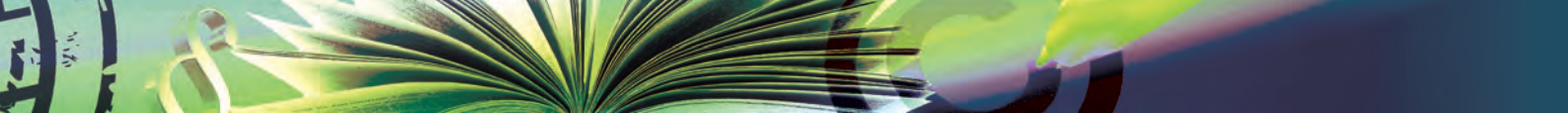
Насупрот томе, ако је камера постављена ради безбедности лица и имовине, није дозвољено снимке накнадно систематски користити **за евидентирање доласка и одласка с рада, контролу колико је запослени времена провео на радном месту или за доказивање повреде радне дисциплине која није повезана с првобитном сврхом надзора.** Такав став доследно произлази из предмета Повереника 072-21-1471/2024-07, 072-04-670/2024-07, 072-21-1549/2024-07 и Пр. 074-01-250/2024-10, а потврђен је и Пресудом Врховног суда Rev2 3302/2023 од 28. 2. 2025. године.

Стога допуштено видео-снимка као доказа мора да се цени **од случаја до случаја**, при чему су кључни законитост видео-надзора, унапред одређена сврха, забрана некомпатибилне промене сврхе, сразмерност обраде и право запосленог да се с доказом упозна и о њему изјасни.

ИНГ-ПРО

Осим тога што се људска свест развијала и усложњавала развојем језика, унапређујући могућности споразумевања међу људима, развијала се и читава људска заједница, што је рађало потребу за увођењем реда у свакодневни живот на свима прихватљив, функционалан и разумљив начин. Тај ред постигао се устројавањем правила, односно закона, а закони свеукупно чине правни систем једне државе. Циљ ове рубрике је да укаже на то како језик и његове особености утичу на формулисање и касније тумачење законских норми, као и каква је улога вештачења заснованих на језику у истражним и судским процесима.

Форензичка лингвистика у настави

У овом тексту представљено је на који начин методе и средства форензичке лингвистике могу да се користе у наставном процесу како би ученици ефикасније усвајали градиво на настави језика, али и како би наставници унапредили своје педагошке вештине.

Форензичка лингвистика као мотивација за учење

Неки језички стручњаци последњих година истичу веома добре стране коришћења форензичке лингвистике у настави не само на високом нивоу већ и на нижим нивоима образовања¹. Тако је у оквиру исте вести наведено да се у организацији Центра за енглески језик и медије (енг. *English and Media Centre* – ЕМЦ) форензичка лингвистика дуго користи као начин да се ученици мотивишу за проучавање језика и упознају са широким спектром могућих студија и професија повезаних са језиком, укључујући и занимања за која већина ученика вероватно није чула. Аутор истиче да она чак добро показује разлику између средњег и напредног нивоа наставе и може да буде користан начин за привлачење ученика на напреднији ниво изучавања енглеског језика.

Што се тиче активности на унапређењу наставе, ЕМС је 2020. године у бесплатној публикацији „Скок у језик” (енг. *Leaping into Language*) објавио уводну активност из форензичке лингвистике, а проширени сет активности у *KS3 Language Laboratory*, док је за старије ученике организована и бесплатна онлајн-конференција на којој је професорка са Универзитета Ланкастер представила на-

ведену област, уз подкаст и најављену летњу школу о језику, говору и вештачкој интелигенцији у форензичком контексту. ЕМС је сарађивао и са форензичким лингвистима са Манчестерског Метрополитан универзитета и Астонског универзитета, где су два аутора покренула подкаст *Writing Wrongs*, посвећен форензичкој лингвистици.

Аутор зато форензичку лингвистику препоручује као добар начин да се ученици заинтересују за **напредни ниво учења енглеског језика**, подстакну на истраживачки рад на вишим нивоима или једноставно мотивишу да се језиком баве и изван оквира испитних текстова. Њена највећа педагошка вредност управо је у томе што показује да проучавање језика не престаје са анализом школских текстова већ знања о језику могу да се примене на **стварне проблеме, истраге и ситуације из свакодневног живота**.

Како наставници могу да користе форензичку лингвистику као алат

Како специјалиста за језик Сајед Сикандар истиче, форензичка лингвистика може да буде веома користан алат за наставнике на свим нивоима учења језика. Иако је она првенствено усмерена на истражне поступке и

4. Значај форензичке лингвистике за наставу

Форензички приступ има значајан **мотивациони потенцијал**. Истраживачки и загонетни карактер задатака може да привуче пажњу ученика и подстакне њихово активније учешће. Према истраживањима која се наводе у студији, такво подстицхуће окружење доприноси развијању критичке свести и самопоуздања јер језичку анализу чини интерактивном и смисленом.

Други могући приступ одговара променама које су дигитална комуникација и друштвене мреже унеле у форензичку лингвистику: појавили су се нови изазови попут анонимности, скраћених облика, великих стилских варијација и нестандартних начина писања, при чему промена форме не мора нужно да значи и промену значења. Управо зато нови облици дигиталног изражавања могу да се користе у настави за развијање пажљивог читања и разумевања прагматичког значења, односно онога што говорник или аутор заиста жели да постигне одређеним исказом.

Аутор као још једну могућност предлаже увођење кратких студија случаја из познатих правних предмета, као што је случај Дерекa Бентлија, обрађен у овој рубрики, који показује како једна једина реченица или фраза може да буде подложна различитим тумачењима. Ученици анализом спорне формулације, разматрањем њених могућих значења и повезивањем граматичких и семантичких карактеристика с контекстом у којем је изговорена формирају сопствена тумачења, а онда сазнају какву је одлуку донео суд и пореде своје закључке са стварним исходом случаја. Таква активност показује колико двосмисленост у језику или погрешно разумевање једног исказа могу да утичу на доношење одлука.

И на крају, како аутор закључује, форензичка лингвистика нуди структуриран приступ заснован на доказима за проучавање начина на који језик ствара значење и утиче на комуникацију, што се добро уклапа у циљеве савремене наставе енглеског језика.

Када раде на студијама случаја, дигиталној форензици или различитим облицима језичких доказа, ученици су подстакнути да пажљиво анализирају текст, критички процењују информације, прецизније пишу и тачније тумаче значење. Такав приступ не доприноси само развоју читања и писања већ ученицима помаже да разумеју како језик функционише у различитим друштвеним, правним и дигиталним контекстима. Његова педагошка вредност зато превазилази традиционалну наставу језичких правила: ученици се уче да постављају питања, анализирају доказе, преиспитују значења и одговорно комуницирају.

Ипак, аутор наглашава да је реч пре свега о концептуалном раду, који тек поставља основу за будућа емпиријска истраживања. Потребно је додатно испитати како ученици заиста реагују на форензички засноване задатке, у којој мери они побољшавају језичке способности и како би методе форензичке лингвистике могле систематски да се укључе у програме образовања наставника енглеског језика. У том смислу форензичка лингвистика представља могући **мост између лингвистичке науке и педагогије**. Њено укључивање у наставу отвара простор за часове у којима се језик не учи само кроз правила и вежбе већ кроз истраживање, решавање проблема, тумачење доказа и етичко промишљање. Крајњи циљ таквог приступа јесте развијање ученика који ће бити критичнији, рефлексивнији и свеснији контекста у ком користе језик, што је посебно важно у сложенем друштвеном и дигиталном окружењу 21. века.

Приредила: **Милица Радованчев**, лектор

Ендноте

¹ <https://www.englishandmedia.co.uk/blog/forensic-linguistics-a-great-classroom-motivator/>.

² <https://www.linkedin.com/pulse/students-writing-can-tell-you-many-strange-things-syed-sikandar-shah-2fnef/>.

³ Подаци из студије са линка: <https://ijsdr.org/viewpaperforall.php?paper=IJSDR2602096>.

Закони који регулишу односе унутар људске заједнице, која би требало да буде по мери сваког појединца, тичу се различитих сегмената свакодневног живота. Међу тим сегментима посебну улогу у очувању и усавршавању људске цивилизације имају изванредна дела људског духа по којима би се требало равнати, као што из оних негативних треба учити. У новој рубрици „Поводом...” бавићемо се баш тиме – значајним датумима, историјским преокретима, заслужним личностима и пресудним документима, као и њиховим утицајем на измене и усавршавање прописа.

Поводом Међународног дана свести о губитку и бацању хране

Колико је важно све ресурсе, па и храну, рационално користити и којим прописима је нарочито потрошња хране регулисана, уз примере из стране и домаће праксе, приказано је у овом тексту.

Одрастање на Балкану значило је, између осталог, слушати старије како, када неко не жели да поједе оно што му је у тањиру или када вишак хране жели да баца у смеће, говоре: „А деца у Африци гладују”. Однос према храни, нарочито према хлебу, дубоко је укоренjen у многим културама и традицијама. Код нас постоји обичај да се хлеб пољуби пре него што се баца. У многим крајевима Италије влада уверење да се хлеб не баца него користи за припрему неких других јела. У јеврејској традицији начело *bal tashchit* забрањује непотребно уништавање и расипање, док исламска правила подстичу да се јестиви остаци не бацају већ поклоне другима или животињама. У старом руском фолклору бацање хлеба повезивало се са свађом и сиромаштвом, док Јапанци појмом *mottainai* изражавају жаљење због расипања нечега вредног, али имају и културу *shimatsu no ryōri* – настојање да се намирнице искористе до краја, без непотребног бацања.

Обичаји који се тичу хране широм света имају дубоке корене у старим паганским ритуалима, верским празницима или сећањима на претке. Ма како понекад смешно деловали, указују на то да су стари имали свест о вредности хране. Савремени туризам ствара потпуно другачију слику: концепт у ком је „све укључено” (енг. *all inclusive*) доводи до раси-

пања хране. По неким изворима, Турска се суочава са огромним губицима хране (преко 23 милиона тона годишње), па се због тога појавила иницијатива да се размотри напуштање традиционалних великих шведских столова и прелазак на одрживије моделе сервирања или строже контроле порција.

Фото: АИ

њом да одузета храна представља намирнице које је окривљени користио за своје сопствене потребе, а не у угоститељском објекту П. у К. У поступку је утврђено да су предметна храна и намирнице пронађени у кухињи ресторана, у једном од замрзивача, што не спори ни сам окривљени. Због тога та храна и намирнице никако не могу да представљају храну и намирнице које је окривљени користио за сопствене потребе. Поред тога, за ту храну је постојала вероватноћа да ће се ставити у промет, а мимо тога није на одговарајући начин била означена и евидентирана ради идентификације и следљивости, чиме је окривљени, као субјект у пословању храном (тима што је дана ... године у објекту П. у К., у Улици ... број ... , у ком обавља угоститељску делатност припремања и услуживање хране, у кухињи у једном од замрзивача држао веће количине намирница које нису биле обележене декларацијом произвођача, нити су имале доказ о свом пореклу), поступио противно одредби члана 32. став 4. Закона о безбедности хране и учинио прекршај из члана 82. став 1. тачка 4) истог закона, па је за тај прекршај правилно оглашен одговорним и осуђен.

2. Привредни преступи из Закона о безбедности хране – Пресуда Привредног апелационог суда Пкж. 145/22 од 26. 1. 2023. године

Привредни преступи из Закона о безбедности хране су такве природе да за последицу имају апстрактну опасност, због чега изостанак конкретне последице нема тај значај да због тога може да се говори о незнатној друштвеној штетности дела.

У образложењу је констатовано да се жалбеним наводима браниоца окривљених неосновано побија првостепена пресуда због повреде закона, нити се истима доводи у питање правилност утврђеног чињеничног стања, примена материјалног права и оцена првостепеног суда о постојању привредних преступа и одговорности окривљених за привредне преступе. На правилно и потпуно утврђено чињенично стање првостепени суд је правилно применио одредбе материјалног права, како Закона о безбедности хране тако и Закона о привредним преступима и Пра-

вилника о квалитету меда и других производа од пчела („Сл. гласник РС” 101/15).

Другостепени суд је оценио као неосноване наводе жалбе да извршењем радњи окривљених није наступила конкретна штетна последица јер су те околности без утицаја на постојање привредног преступа и одговорности окривљеног правног лица и окривљеног одговорног лица. Привредни преступи из Закона о безбедности хране су такве природе да за последицу имају апстрактну опасност, због чега изостанак конкретне последице нема тај значај да због тога може да се говори о незнатној друштвеној штетности дела. За остваривање дића привредних преступа из Закона о безбедности хране није неопходно да је пропуст окривљених довео до конкретних штетних последица, а суд није нашао да постоје друге околности које би указивале на то да је у конкретном случају у питању дело малог значаја у смислу одредбе члана 2. став 2. Закона о привредним преступима.

Приредила: **Милица Радованчев**, лектор

Ендноте

- ¹ Подаци о случају са линка: https://www.courdecassation.fr/decision/613fc7563ffe9605421b8bab?utm_source=chatgpt.com
- ² Подаци о случају са линка: https://www.euronews.com/2019/02/06/how-is-food-waste-regulated-in-europe?utm_source=chatgpt.com
- ³ Подаци о случају са линка: https://www.theguardian.com/lifeandstyle/shortcuts/2014/jan/29/skipping-food-waste-supermarkets-dumpster-diving?utm_source=chatgpt.com
- ⁴ Подаци о случају са линка: https://petition.parliament.uk/archived/petitions/266515?utm_source=chatgpt.com
- ⁵ Подаци о случају са линка: https://www.redbridge.gov.uk/news/may-2025/7k-court-fine-and-criminal-record-gives-fly-tipping-redbridge-restaurant-owner-food-for-thought/?utm_source=chatgpt.com
- ⁶ Подаци о случају: https://www.adelaidenow.com.au/subscribe/news/1/?sourceCode=AAWEB_WRE170_a_GPT&dest=https%3A%2F%2Fwww.adelaidenow.com.au%2Fnews%2Fsouth-australia%2Fa1-pizza-port-pirie-owner-fined-for-illegally-dumping-1000-litres-of-food-scraps-and-pizza-leftovers%2Fnews-story%2F51d167b392e78b5bbe26f00e0ad6673d&memtype=anonymous&mode=premium&v21=GROUPC-Segment-1-NOSCORE
- ⁷ Подаци о случају са линка: https://www.gov.uk/government/news/lincolnshire-based-company-fined-for-illegal-waste-activities?utm_source=chatgpt.com
- ⁸ Подаци о случају са линка: https://www.mass.gov/news/attorney-generals-office-sues-grafton-company-feedback-earth-inc-to-stop-public-nuisance-odors?utm_source=chatgpt.com

Прејлед њројиса...

ИЗДАЈАМО ЗНАЧАЈНЕ ПРОПИСЕ КОЈИ СУ ДОНЕТИ ИЗМЕЃУ ДВА БРОЈА...

РАДНИ ОДНОСИ

■ Правилник о изменама и допунама Правилника о ближем начину, трошковима и критеријумима за процену радне способности и могућности запослења или одржања запослења особа са инвалидитетом („Сл. гласник РС” бр. 63/2026 од 10. 7. 2026)

■ Правилник о изменама и допунама Правилника о критеријумима, начину и другим питањима од значаја за спровођење мера активне политике запошљавања („Сл. гласник РС” бр. 73/2026 од 14. 8. 2026)

■ Одлука о висини минималне цене рада за период јануар–децембар 2027. године („Сл. гласник РС” бр. 75/2026 од 20. 8. 2026)

ОБРАЗОВАЊЕ

■ Правилник о допуни Правилника о стандардима образовних постигнућа за крај средњег образовања и васпитања („Сл. гласник РС” бр. 65/2026 од 15. 7. 2026)

■ Уредба о престанку важења Уредбе о измени Уредбе о нормативима и стандардима услова рада универзитета и факултета за делатности које се финансирају из буџета („Сл. гласник РС” бр. 71/2026 од 31. 7. 2026)

■ Уредба о престанку важења Уредбе о измени Уредбе о мерилима за утврђивање висине трошкова студија на вишим школама чији је оснивач Република („Сл. гласник РС” бр. 71/2026 од 31. 7. 2026)

БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЉЕ НА РАДУ

■ Правилник о измени Правилника о превентивним мерама за безбедан и здрав рад на висини („Сл. гласник РС” бр. 57/2026 од 26. 6. 2026)

■ Правилник о измени Правилника о поступку прегледа и провере опреме за рад и прегледа и испитивања електричних и громобранских

инсталација и испитивања услова радне средине („Сл. гласник РС” бр. 57/2026 од 26. 6. 2026)

■ Правилник о измени Правилника о начину и поступку процене ризика на радном месту и у радној средини („Сл. гласник РС” бр. 57/2026 од 26. 6. 2026)

■ Правилник о измени Правилника о начину вођења и роковима чувања евиденција у области безбедности и здравља на раду („Сл. гласник РС” бр. 57/2026 од 26. 6. 2026)

СОЦИЈАЛНА ЗАШТИТА

■ Закон о родитељима неговатељима и неговатељима („Сл. гласник РС” бр. 63/2026 од 10. 7. 2026)

■ Правилник о изменама и допунама Правилника о ближим условима и стандардима за пружање услуга социјалне заштите („Сл. гласник РС” бр. 66/2026 од 17. 7. 2026)

■ Правилник о измени и допуни Правилника о Пензионерској картици („Сл. гласник РС” бр. 73/2026 од 14. 8. 2026)

ЗДРАВСТВО

■ Правилник о изменама и допунама Правилника о Листи лекова који се прописују и издају на терет средстава обавезног здравственог осигурања („Сл. гласник РС” бр. 61/2026 од 3. 7. 2026)

■ Правилник о допуни Правилника о ценама здравствених услуга на секундарном и терцијарном нивоу здравствене заштите („Сл. гласник РС” бр. 63/2026 од 10. 7. 2026),

■ Правилник о номенклатури здравствених услуга на секундарном и терцијарном нивоу здравствене заштите („Сл. гласник РС” бр. 65/2026 од 15. 7. 2026)

Прејлед њројиса...

производа и возила и уређаја забавних паркова („Сл. гласник РС” бр. 72/2026 од 7. 8. 2026)

■ Правилник о материјалима и предметима у контакту са храном, укључујући и производе намењене одојчади и деци млађој од три године за олакшавање храњења и сисања, умиривање и спавање, као и амбалажу за паковање хране и предмета опште употребе („Сл. гласник РС” бр. 73/2026 од 14. 8. 2026)

■ Правилник о измени Правилника о услови-ма за категоризацију радијационих делатности („Сл. гласник РС” бр. 73/2026 од 14. 8. 2026)

■ Правилник о садржини и изгледу образа-ца захтева за азил и личне карте за тражиоца

азила, лице којем је одобрено право на азил и лице којем је одобрена привремена заштита („Сл. гласник РС” бр. 74/2026 од 19. 8. 2026)

■ Правилник о измени Правилника о поступку принудне наплате извршног решења буџетске инспекције („Сл. гласник РС” бр. 78/2026 од 26. 8. 2026)

■ Правилник о садржају и начину спровођења смерница којима се утврђују општи годишњи циљеви друштва капитала („Сл. гласник РС” бр. 78/2026 од 26. 8. 2026)

... донећих између два броја

Календар важења њравних акаџа

Прописи који одложено престају да важе или чија одложена примена почиње у наредном периоду

Пропис	Гласило број	Датум примене
Правилник о изменама и допунама Правилника о класификацији, паковању, обележавању и оглашавању хемикалије и одређеног производа у складу са Глобално хармонизованим системом за класификацију и обележавање УН	91/2025	примењује се од 1. 9. 2026.
Правилник о захтевима еко-дизајна за спољна напајања	65/2025	примењује се од 1. 9. 2026.
Правилник о изменама и допунама Правилника о порезу на додату вредност	71/2026	чл. 2, 3. и 4. примењују се од 1. 9. 2026. године
Правилник о садржини и изгледу образаца захтева за азил и личне карте за тражиоца азила, лице којем је одобрено право на азил и лице којем је одобрена привремена заштита	74/2026	примењује се од 1. 10. 2026.

С НАМА НЕМА ЛУТАЊА!

ИНГ-ПРО

ПРОПИСИ.НЕТ
ЕЛЕКТРОНСКО ПРАВНО ИЗДАЊЕ

Пословни саветник – штампани часопис: САВЕТОДАВНИ ЧАСОПИС ИЗ ОБЛАСТИ ФИНАНСИЈА

Јавне набавке и буџети

Грађанско право

Кривично право

Управно право

Привредно право

Радно право

Унакрсни поглед